

2020-07-30
I2020/02025/E

Infrastrukturdepartementet

Energimyndigheten
Box 310
631 04 Eskilstuna

m.fl.

Uppdrag att utveckla myndighetssamverkan för Sveriges delar av en hållbar europeisk värdekedja för batterier

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) att i enlighet med vad som anges nedan under rubriken Närmare om uppdraget, utveckla myndighetssamverkan för Sveriges delar av en hållbar europeisk värdekedja för batterier.

En slutredovisning av uppdraget med en beskrivning av genomförandet, nyckelfrågor för eventuell fortsatt analys eller med tillhörande och konsekvensanalyserade förslag på åtgärder ska lämnas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet med kopia till Miljödepartementet och Näringsdepartementet) senast den 14 oktober 2022. En delredovisning ska lämnas till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet med kopia till Miljödepartementet och Näringsdepartementet) senast den 28 februari 2021.

Närmare om uppdraget

Energimyndigheten, Naturvårdsverket och SGU ska utveckla myndighetssamverkan för att stödja utvecklingen av verksamheter i Sverige som kan utgöra delar av en hållbar och konkurrenskraftig värdekedja för batterier i EU. Samverkan ska utgå från behov av ökad batterianvändning och energilager som en del av samhällets elektrifiering genom t.ex elektrifiering av transportsektorn (däribland genom eldrivna fordon) och användning av batterier som energilager i energisystemet i övrigt. I uppdraget ingår att bedöma vilka myndigheter i övrigt som är berörda och vid behov involvera dem i arbetet.

När det gäller användning av batterier ska myndigheterna ta hänsyn till cirkulära affärsmodeller för e-mobilitet och utvecklingen av alternativa tekniker för energilagring samt i relevanta fall inhämta synpunkter från regionerna, Gotlands kommun och myndigheter verksamma inom områdena energi och elsäkerhet, transport, samhällsbyggnad samt samhällsskydd och beredskap. Uppdraget ska bidra till Sveriges arbete relaterat till pågående EU-initiativ, till exempel den av EU-kommissionen aviserade revideringen av batteridirektivet och arbete relaterat till den europeiska batterialliansen. Batterialliansen syftar till att stödja etablerandet av en europeisk hållbar värdekedja för batteriproduktion från råvaruutvinning till produktion och till användning i fordon, elsystem och industri samt återanvändning och återvinning. Myndigheterna bör även ta hänsyn till och vid behov samverka kring andra internationella processer av stor betydelse för utvecklingen inom området.

Myndighetssamverkan ska leda till ett utökat samarbete mellan myndigheterna med utgångspunkt i myndigheternas respektive ansvarsområden och kring frågor som bedöms ha en väsentlig påverkan på förutsättningarna inom området. Samverkan ska bl.a. gälla regelverk och arbete med forskning, utveckling, demonstration och innovation vilket ska inkludera dialog med relevanta forskningsfinansiärer för att bättre utnyttja synergier i insatser. Uppdraget ska inte omfatta frågor kopplat till miljötillståndsprovningar som omhändertas i pågående och aviserade utredningar. Exempelvis har regeringen i den klimatpolitiska handlingsplanen (prop. 2009/20:65) aviserat att en utredning ska tillsättas i syfte att åstadkomma en effektivare och mer ändamålsenlig miljöprovning som möjliggör en snabbare omställning till fossilfrihet.

Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna:

- på en övergripande nivå följa utvecklingen när det gäller förväntat behov av hållbara batterier för att klara klimat-, miljö- och energimål,
- inventera om det föreligger några omotiverade hinder när det gäller etableringen av Sveriges delar av en hållbar europeisk värdekedja för produktion, användning, delning, återanvändning och återvinning av hållbara batterier och i förekommande fall föreslå hur sådana hinder kan undanröjas på ett effektivt och samhällsekonomiskt effektivt sätt,
- bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi genom ökad återanvändning och återvinning samt bedöma tillgång och behov av

batterimineral, sekundära råvaror och potential för ökad utvinning av kritiska råvaror ur sekundära källor,

- bedöma behov att tydliggöra prioriteringar av insatser (särskilt gällande forskning och innovation) utifrån tydliga bidrag till klimat-, energi-, miljö- och transportpolitiska mål samt utifrån samhällsekonomiska motiv samt bidra med underlag för att öka synergierna mellan mål och insatser inom berörda myndigheters ansvarsområden,
- analysera förslag i den batteristrategi som tas fram inom Initiativet Fossilfritt Sverige och i relevanta delar belysa samhällsekonomiska konsekvenser samt inkludera väsentliga delar i denna analys i den delredovisning som ska göras senast 28 februari 2021, samt
- genomföra insatser för den del som avser batterier i de bilaterala innovationspartnerskapen med Frankrike respektive Tyskland.

Eventuella förslag som berör andra myndigheter än Energimyndigheten, Naturvårdsverket och SGU ska vara förankrade med dessa myndigheter.

Skälen för regeringens beslut

Regeringens klimatpolitiska handlingsplan anger att ökad elektrifiering kommer vara en viktig komponent i omställningen till nettonollutsläpp i såväl transportsektorn som industrin. De av riksdagen beslutade klimatmålen innebär att Sverige ska ha nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045 och ska minska utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter (utom inrikes luftfart) med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010. Riksdagen har även antagit långsiktiga mål för energipolitiken. Det övergripande målen för miljöpolitiken slås fast i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Batterier kommer att vara en nyckelteknik för att minska utsläppen men tillämpning i form av energilager i olika delar av samhället kan, jämte andra typer av energilager, även bidra i ett elsystem som förändras med en snabbt ökande andel elproduktion med vind- och solenergi. Batterier kan även spela en roll för samhällsskydd och beredskap. Användningen behöver samtidigt vara säker.

Regeringens klimatpolitiska handlingsplan lyfter fram att brist på battericeller skulle kunna hämma elektrifieringen genom övergång till elfordon. Samtidigt finns tilltagande konkurrens om för batteriproduktion kritiska metaller, med utmaningar för miljö och arbetsmiljö. Det är viktigt att batterier och batterimaterial produceras och används på ett hållbart sätt och att

återanvändning och återvinning ökar. Övergången till en cirkulär ekonomi är central för att klara klimatutmaningen.

Utvecklingen av batteriproduktion är i grunden marknadsdriven och sker nu snabbt i en global konkurrens. Efterfrågan på batterier väntas öka mycket snabbt under de kommande åren. EU-kommissionen identifierade i meddelandet Strategisk handlingsplan för batterier (KOM 2017 479 slutlig) batterier som en strategisk europeisk värdekedja där EU behöver satsa mer på investeringar och innovation. Enligt kommissionen har EU en möjlighet att ta en del av en global batterimarknad värd upp till 250 miljarder euro per år från 2025 och framåt. EU:s andel av den globala battericelltillverkningen är dock endast 3 procent i dag.

Sverige deltar redan i arbete på EU-nivå som är av betydelse för etablering av en europeisk värdekedja för hållbara batterier. Det gäller bl.a. arbete kopplat till den europeiska batterialliansen (EBA, European Battery Alliance), forskningsinitiativet Battery 2030+, kompetenscentret BASE (Batteries Sweden), europeiska teknologi- och innovationsplattformen Batteries Europe, kartläggning av för EU strategiskt långsiktig tillgång på metaller av vikt för batteriproduktion, IPCEI (Important Project of Common European Interest) för batterier och utvecklingen av effektivitets- och produktkrav samt ny lagstiftning som en del av EU:s gröna giv, inte minst revideringen av batteridirektivet. En utvecklad myndighetssamverkan ökar möjligheten att dra nytta av detta arbete för utvecklingen i Sverige men även att få genomslag för svenska prioriteringar i EU.

Sverige har goda möjligheter att producera batterier på ett hållbart och resurseffektivt sätt som inte innebär spridning av farliga ämnen till miljön. Det är viktigt att utvinning och produktion kan bedrivas på ett miljömässigt och effektivt sätt. Sverige har god tillgång på flera av de mineral som kan komma att bli viktiga för batteriframställning. En viktig del i Sveriges mineralpolitik är att styra mot cirkulära modeller och utvinning ur sekundära material. Klimatpåverkan från batteriproduktion i Sverige kan hållas nere genom att den el som används har låga utsläpp av växthusgaser.

Flera olika myndigheter har centrala uppgifter inom området. Exempelvis ska Energimyndigheten bidra i arbetet med omställning av elsystemet och möjliggöra för nya användningsområden för el. Vidare stödjer Energimyndigheten forskning och innovation inom batteriområdet och

stödjer Regeringskansliet genom deltagande i ovan nämnda initiativ på europeisk nivå. Naturvårdsverket har bl.a. ansvar för tillsyns- och tillståndsfrågor, batteridirektivet och producentansvaret för batterier inklusive frågor gällande återvinning och miljökrav kring batterier samt ger stöd inom området genom bl.a. Klimatklivet. SGU har ansvar för att ta fram information om landets geologiska förutsättningar, bl a möjligheterna att producera batterimetaller i landet. SGU ska även verka för att skapa goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser och för att främja hållbar tillväxt och företagande inom sektorn. Många andra myndigheter har uppgifter som är väsentliga för värdekedjor avseende batterier.

Viss informell myndighetssamverkan sker redan i dag när det gäller vissa av myndigheternas uppgifter. Regeringen bedömer dock att Sveriges goda möjligheter att under de närmaste åren etablera flera delar av en europeisk hållbar och konkurrenskraftig värdekedja för batteriproduktion motiverar ett särskilt uppdrag att utveckla myndighetssamverkan under en begränsad tid. Ett formellt uppdrag om utvecklad myndighetssamverkan kan öka de samlade kunskaperna om utvecklingen och behoven vilket möjliggör en bättre helhetsbild. Detta kan i sin tur underlätta för myndigheterna att bedöma insatser inom sina respektive ansvarsområden i förhållande till andra myndigheters insatser. Ett sådant uppdrag kan även bidra till ökad samsyn mellan myndigheterna och öka synergier för insatser inom olika politikområden.

En utvecklad myndighetssamverkan kan öka möjligheterna för etablering av Sveriges delar av en europeisk konkurrenskraftig värdekedja för hållbar produktion av batterier vars produkter kan användas i Sverige och i andra länder. Ett formellt uppdrag om utvecklad myndighetssamverkanskan därmed bidra till att Sverige uppnår av riksdagen beslutade målsättningar inom bl.a. energipolitiken, klimatpolitiken, miljöpolitiken, näringspolitiken och transportpolitiken.

Ett formellt uppdrag om utvecklad myndighetssamverkan anknyter till den uppgift Energimyndigheten redan har att stödja regeringens samverkansprogram Näringslivets klimatomställning. Ett sådant uppdrag bidrar även till regeringens aviserade initiativ inom elektrifiering, bl.a. framtagandet av en nationell strategi för elektrifiering, där elektrifieringens betydelse för att nå fossiloberoende i transportsystemet kommer vara en

viktig del och till den aviserade elektrifieringskommissionen. Vidare anknyter ett sådant uppdrag till andra uppdrag och utredningar, till exempel den aviserade utredningen om produktpass som framgår av januariavtalet, den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna.

På regeringens vägnar

Anders Ygeman

Truls Borgström

Likalydande till

Naturvårdsverket
Sveriges geologiska undersökning

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/SSK
Utrikesdepartementet/FHEI
Finansdepartementet/BA och BB
Utbildningsdepartementet/UF
Miljödepartementet/ KE, KL, ME, NM och V
Näringsdepartementet/BI, EIN, MK, RTL och SMF
Infrastrukturdepartementet/US och TM
Tillväxtverket
Regionerna och Gotlands kommun